

LAUSUNTO HAAPAJÄRVEN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUKSEEN VUODELLE 2024

Kaupunginhallitus 30.9.2025 § xx

Johdanto kaupunginhallituksen lausuntoon

Haapajärven kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2024 käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 23.6.2025 § 51.

Kaupunginvaltuusto päätti, että se

- 1) merkitsee tarkastuslautakunnan laatiman vuoden 2024 arviointikertomuksen tiedoksi
- 2) lähettää arviointikertomuksen kaupunginhallitukselle tiedoksi ja velvoittaa kaupunginhallituksen antamaan lausunnon syyskuun 2025 loppuun mennessä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty arviointikertomuksessa mainituista asioista.

Kaupunginhallitus käsittelee lausunnon kokouksessaan 30.9.2025 ja lähettää sen edelleen tiedoksi kaupunginvaltuustolle.

Tässä lausunnossa on vastattu niihin asioihin, joita tarkastuslautakunta piti arviointikertomuksessaan kehittämiskohteina tai erikseen yksilöi toimenpiteitä suositeltaviksi asioiksi.

Lausunto

Vuosi 2025 on edelleen ollut vahvasti taloustoimenpiteiden värittämä ja vuoden suurin tavoite liittyy valtiovarainministeriön arviointimenettelyn mukaiseen alijäämän kattamiseen. Tarkastuslautakunta kehotti toteuttamaan kaikki tarvittavat lisätoimet ripeästi, jotta kaupungin talous saadaan tasapainoon kuntalain mukaisessa määräajassa.

Henkilöstöjohtamisen puutteet nostettiin arviointikertomuksessa havaituksi ongelmakohdaksi. Tarkastuslautakunta katsoi, että henkilöstöjohtamista tulisi nopeasti parantaa. Työohjeet tulisi olla riittävän selkeitä ja yksiselitteisiä ja vuoden 2025 loppuun mennessä henkilöstöohjeet tullaan kokonaisuudessaan päivittämään sekä lisäämään uuteen intranettiin, jonne pääsy tulee olemaan outlook -pohjainen ja näin saavutettavissa koko henkilöstölle, ei ainoastaan hallinnon verkon kautta. Tässä yhteydessä päivitetään ajantasaiseksi ja tarkoituksenmukaiseksi myös kaupungin etätyöohje.

Varahenkilöjärjestelmän toimivuus oli niin ikään tarkastuslautakunnan huolenaihe. Vuoden 2024 aikana tehdystä henkilöstön vähenemisestä johtuen särkymävara organisaatiossa on erittäin pieni. Vuoden 2025 syksyllä ollaan aloitettu kaupunkiorganisaation kokonaisvaltainen organisaatiotarkastelu FCG:n konsulttien johdolla ja osana tätä prosessia otetaan huomioon särkymävaran kasvattaminen suhteessa pakollisiin työtehtäviin ja tehtävänkuvien

kokonaisvaltainen tarkastelu hallinnon prosessien osalta. Tämän organisaatiotarkastelun myötä myös sivistyspalveluiden johtamisjärjestelmä ja rakenne arvioidaan. Samassa yhteydessä yläasteen rehtorin tehtävän täyttäminen ratkaistaan kestäväällä tavalla.

Tarkastuslautakunta näki, että aloitettaessa uusien hankkeiden suunnittelua, tulisi kutsua kuultavaksi eri intressiryhmät (vanhukset, liikuntarajoitteiset, nuoriso jne.), jotta myös erityistarpeet kyettäisiin ottamaan huomioon hankkeissa (osallistava suunnittelu). Osallisuutta ja mm. vaikuttamistoimielimien käyttöä ollaan kehitetty ja mm. tulevassa kaupunkistrategian teossa eri sidosryhmien osallisuus otetaan laajasti huomioon.

Hallintopalveluiden osalta tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että HYTE-työn edistämiseksi ja kuntalaisten aktivoimiseksi tiedotukseen kannattaa kiinnittää erityistä huomiota. Kaupunki on erittäin pienestä resurssista huolimatta pyrkinyt tiedottamaan ajankohtaisista asioista laajasti somekanavia käyttäen sekä aktiivisesti kontaktoiden myös mediaa juttuvinkkien muodossa (mm. ukrainalaisen ystävyyskaupungin vierailu ja KS Ståhlbergin koulun avajaiset). Maaselkä Extran kautta tapahtuva tiedottaminen jatkuu.

HYTE -työn osalta raportointiin kiinnitetään enemmän huomiota, jotta kaupunki saa jatkossa hyte-rahoituksen täysimääräisenä.

Kuntavaalien 2025 jälkeen uudet toimielimet ovat aloittaneet toimintansa ja Haapajärven kaupungille valmistellaan uutta strategiaa kaudelle 2025-2029. Strategia tulee päätöksentekoon talvella 2025-2026 ja siinä määritellyt mittarit tullaan ottamaan huomioon vuoden 2027 talousarviossa, jonka jälkeen niiden toteutumista seurataan vuosittain osana talousarvio- sekä tilinpäätösprosesseja.

Tarkastuslautakunta totesi, että tilinpäätöskirjassa tytäryhtiöiden taloustiedot pitäisi olla paremmin esillä. Taloushallinto tekee pitkäjänteistä kehittämistyötä talousasiakirjojen laatimisessa ja tämä tullaan ottamaan paremmin huomioon jatkossa.

Arviointikertomuksessa todetaan myös, että joidenkin investointien poistoajat ovat herättäneet keskustelua valtuustossa ja poistoajoja on myös muutettu kesken poistokauden. Tarkastuslautakunta ehdottaa, että investointipäätöstä tehtäessä päätetään myös ko. hyödykkeen poisto aika. Lisäksi todetaan, että investointien poistoajat tulisivat olla oikeat ja määräytyä hyödykkeen todellisen käyttöajan mukaan. Vuoden 2025 aikana poistosuunnitelmaan on tehty muutoksia mm. uuden KJ Ståhlbergin koulun irtaimiston osalta. Tämä päivitys tehtiin hankinnan yhteydessä niin, että se näkyy vuoden 2025 poistoissa.

Teknisten palveluiden osalta tarkastuslautakunta kehotti, että henkilöstövaihdoksien yhteydessä tulisi harkita tarkkaan viran/toimen tarpeellisuus ja tehdä tarvittavat muutokset toimenkuviin. Haapajärven kaupungilla henkilöstökustannusten nousuun ei ole varaa ja kaikkien eläköitymisten yms yhteydessä arvioidaan kriittisesti voidaanko tehtäviä mahdollisesti lakkauttaa, yhdistää tai jättää täyttämättä.

Arviointikertomuksessa todetaan, että Pohteen kanssa solmittujen vuokrasopimusten vuokratulot eivät riitä kattamaan vuosittaisten kiinteistöjen poistoja ja että Pohteen kanssa solmituista vuokrasopimuksista käydään edelleen haasteellisia neuvotteluja. Nämä keskustelut jatkuvat vuonna 2025. Lisäksi kaupungilla on velvoite yhtiöittää sotekiinteistöt ja tämä prosessi on käynnissä sekä alussa syksyllä 2025. Pohteen kuntakohtaiset vaateet vuokratason madaltamisesta ovat saapuneet kaupungille tiedoksi syyskuussa 2025 ja asiaa käsitellään edelleen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin metsien hakkuut ovat ylittäneet paljon kestävän hakkuusuunnitteen ja että kiinteistöjen ja katujen vuosikorjausvelkaa syntyi edelleen. Vastauksena kaupunginhallitus perustelee tilannetta arviointimenettelyllä sekä alijäämän kattamisvelvollisuudesta syntyneellä tilanteella, jossa tilapäisesti omaisuuden myyntiä sekä investointien lykkäämistä joudutaan edistämään ei-kestävällä tasolla, jotta kaupunki selviää alijäämänkattamisvelvoitteesta ja pääsee pois arviointimenettelystä. Näiden kertaluontoisten toimenpiteiden jälkeen on sekä korjausvelan purkaminen että metsäomaisuuden suunnitelmallisempi hoito palautettava kestävälle tasolle.